

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1343 17 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-542

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsniu ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 16 d. rytiniame posėdyje priimtą sprendimą (protokolas Nr. SPP-75), Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XVP-542 (toliau – Įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo (toliau – SDĮ) 3¹ straipsnis nustato privalomojo sveikatos draudimo principus. Pagal visuotinumą principą visi SDĮ 6 straipsnio 1 dalyje nurodyti draudžiamieji privalomuoju sveikatos draudimu asmenys privalo mokėti sveikatos draudimo įmokas (arba už juos turi būti mokamos šios įmokos), o SDĮ nustatytais atvejais ir tvarka turi teisę gauti Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis kompensuojamą sveikatos priežiūrą. Solidarumo principas reiškia, kad visų pagal SDĮ privalančių mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas asmenų įmokos, taip pat valstybės biudžeto lėšos prisideda prie privalomojo sveikatos draudimo lėšų kaupimo, taip sudaromos prielaidos kompensuoti apdraustųjų privalomuoju sveikatos draudimu sveikatos priežiūros išlaidas. Pagal teismo principą apdraustasis privalomuoju sveikatos draudimu prisideda prie sveikatos sektoriaus finansavimo pagal savo galimybes, tačiau visiems apdraustiesiems vienodai užtikrinama tos pačios kokybės sveikatos priežiūra, nediskriminuojant asmenų lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka šių principų, kadangi Įstatymo projektu siūloma leisti tik vienai iš visų 23 SDĮ 6 straipsnio 4 dalyje nurodytų asmenų grupių, draudžiamų privalomuoju sveikatos draudimu valstybės biudžeto lėšomis, t. y. asmenims, gaunantiems socialinio draudimo senatvės pensiją, nemokėti šių įmokų, jeigu jie vykdo individualią veiklą pagal verslo liudijimą. Be to, asmenys, gaunantys socialinio draudimo senatvės pensiją, yra išskirti ne tik iš visų asmenų, draudžiamų privalomuoju sveikatos draudimu valstybės biudžeto lėšomis, bet ir iš vienos – SDĮ 6 straipsnio 4 dalies 1 punkte nurodytų asmenų – grupės, nors kitų jai priklausančių asmenų, t. y. asmenų, gaunančių kitos rūšies pensiją (negalios pensiją, šalpos senatvės pensiją, šalpos negalios pensiją) ar šalpos kompensaciją, socialinis statusas ir poreikiai yra iš esmės tokie pat kaip ir asmenų, gaunančių socialinio draudimo senatvės pensiją. Pažymėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 2 straipsnio 7 dalį individualios veiklos tikslas yra gauti pajamų ar kitokios ekonominės naudos. Taigi visi, gaunantys pajamų iš individualios veiklos, privalo

mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas ir taip prisidėti prie sveikatos sektoriaus finansavimo pagal savo galimybes.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03 yra pažymėjęs, jog konstitucinis visų asmenų lygybės principas nepaneigia to, kad įstatyme gali būti nustatytas nevienodas (diferencijuotas) teisinis reguliavimas tam tikrų asmenų kategorijų, esančių skirtingose padėtyse, atžvilgiu. Konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones, atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį, tačiau konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas. Visi SDĮ 6 straipsnio 4 dalyje nurodyti asmenys, tarp jų ir asmenys, gaunantys socialinio draudimo senatvės pensiją, priskirtini socialiai jautrioms asmenų grupėms, pajamos iš individualios veiklos, vykdomos pagal verslo liudijimą, gali būti visų jų papildomas (kartu ir reikšmingas lyginant su kitomis pajamomis (pašalpomis ir kt.) pajamų šaltinis, tad išskiriant tik asmenis, gaunančius Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytą senatvės pensiją, ir tik jiems leidžiant nemokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokų būtų pažeistas ir konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas.

2. Įstatymo projektu numatomą rezultatą, nurodytą jo aiškinamajame rašte, – sumažinti socialinio draudimo senatvės pensiją gaunančių asmenų, vykdančių individualią veiklą su verslo liudijimu, veiklos kaštus ir paskatinti juos aktyviau dalyvauti ūkinėje veikloje, legaliai registruotis ir tęsti profesinį aktyvumą, ypač paslaugų, amatų ir prekybos srityse – pasiekti yra kitų priemonių, nepažeidžiančių privalomojo sveikatos draudimo principų, pavyzdžiui, vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 14 punktu ir Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi, savivaldybių tarybos turi teisę savo biudžeto sąskaita taikyti fiksuoto dydžio pajamų mokesčio už pajamas, gautas iš veiklos, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą, lengvatas.

3. Lietuvos Respublikos draudžiamųjų privalomuoju sveikatos draudimu registro rugsėjo mėnesio duomenimis, privalomuoju sveikatos draudimu draudžiamų asmenų, kurie vykdė individualią veiklą su verslo liudijimu ir gavo socialinio draudimo senatvės pensiją, buvo 4 244. Vadovaujantis SDĮ 17 straipsnio 5 dalimi, asmenys, kurie, vykdydami individualią veiklą, gyventojų pajamų mokesį nuo individualios veiklos pajamų sumoka įsigydamis verslo liudijimus, kas mėnesį moka 6,98 procento minimaliosios mėnesinės algos, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas. 2025 m. toks asmuo per mėnesį turėtų sumokėti 72,45 Eur, 2026 m. numatoma 80,48 Eur dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmoka. 2025 m. per metus 4 244 asmenys sumokėtų 3 689 736 Eur, o 2026 m. – 4 098 685 Eur privalomojo sveikatos draudimo įmokų. Jeigu SDĮ 6 straipsnio 4 dalies 1 punkte nurodyti asmenys, vykdančys individualią veiklą su verslo liudijimu, būtų draudžiami privalomuoju sveikatos draudimu valstybės biudžeto lėšomis, kaip siūloma Įstatymo projekte, už juos privalomojo sveikatos draudimo įmokas mokėtų valstybė. 2025 m. per metus už 4 244 asmenis valstybė turėtų sumokėti 2 986 080 Eur privalomojo sveikatos draudimo įmokų, o 2026 m. – 3 313 248 Eur (kadangi 2026 m. padidės valstybės biudžeto įmokos į Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetą dydis ir bus 780,69 Eur už vieną valstybės lėšomis draudžiamą asmenį). Lietuvos Respublikos 2026–2028 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekte Nr. XVP-851(2) šios lėšos nenumatytos. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03 yra pažymėjęs, kad pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją įstatymų leidėjas

negali sukurti tokios teisinės situacijos, kai išleidžiamas įstatymas arba kitas teisės aktas, kuriam įgyvendinti reikia lėšų, bet jų neskiriama arba skiriama nepakankamai.

Be to, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetas 2025 m. gautų 703 656 Eur, o 2026 m. – 785 437 Eur mažiau įmokų. Tai išbalansuotų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetą (Lietuvos Respublikos 2026 metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymas Nr. XV-652), t. y. jo pajamos būtų mažesnės už išlaidas. Taigi būtų pažeistas Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas, taikomas ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetui, kad kiekvienas valdžios sektoriui priskiriamas biudžetas, išskyrus Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą, valstybės biudžetą ir biudžetus, kurių planuojami asignavimai neviršija 0,3 procento praėjusių metų bendrojo vidaus produkto to meto kainomis, turi būti planuojamas, tvirtinamas, keičiamas ir vykdomas taip, kad pagal to biudžeto struktūrinį balanso rodiklį, apskaičiuotą taikant kaupiamąjį principą, jis būtų perteklinis arba subalansuotas.

Ministras Pirmininkas

Sveikatos apsaugos ministras